

derfor, at der er tre dissenterende Vota, som fra Proceskommissionens Medlemmers Side ere traadte frem i Proceskommissionens Motiver. Det ene er Advokat Brocks, som findes i Motiverne til det foreliggende Udkast, Pag. 20; det andet er Konferentsraad Usings, som findes i Motiverne til det foreliggende Udkast, Pag. 261, og endelig det tredje, nuværende Overretssassessor Nyholms, der findes i Motiverne til Udkastet om Domsmagten, Pag. 27. Jeg skal ikke komme nærmere ind paa disse dissenterende Vota; de ere allerede omtalte af flere ærede Talere, og man maa vel næsten ogsaa forudsætte, at der har været ikke faa flere Dissenter i Proceskommissionen, hvilke ikke have fundet deres Udtryk i Betænkningen. Jeg er kommen til at tænke derpaa netop ved at gennemgaa Forhandlingerne angaaende Søs- og Handelsretsloven i sin Tid her i dette Thing. Der var et æret Medlem af Proceskommissionen, som dengang var og endnu er Medlem af dette Thing, som under disse Forhandlinger udtalte sig angaaende et Punkt, som man dengang søgte at føre ind i Søs- og Handelsretsloven, men som blev forkastet, og som nu her atter vender tilbage. Jeg siger herved, for at bruge et kort Udtryk, til den fri Bevissteori. Det var dengang foreslaaet, at § 44 i Søs- og Handelsretsloven skulde lyde saaledes: „Om Bevis er tilveiebragt eller ikke, afgjør Retten efter et frit Skjøn og samtlige foreliggende Omstændigheder, uden at være indskrænket til det lovbestemte Bevis“. Det er omtrent den samme Tanke, som findes i Lovforslagets § 270, og som den høitærede Justitsminister berørte i sit Foredrag. Det ærede Medlem, jeg siger til, erklærede sig meget stærkt mod en saadan fri Bevissteori, fremhævede de Mangler, der vare derved, og endte af den Grund med at stemme mod hele Loven ved dens 3die Behandling. Senere blev denne Paragraf forandret og fik det Indhold, som den nu har i Søs- og Handelsretsloven, et Indhold, der ganske stemmer med, hvad der ellers gjælder hos os. Jeg vil dog tillade mig, om end kun i Forbigaaende, at sige nogle faa Ord angaaende den fri Bevissteori. Det er jo sikkert ikke Meningen med den fri Bevissteori, at den skal være et vilkaarligt Skjøn, thi, dersom den ikke skulde være andet end en løse Tro eller Antagelse, hvad jeg tror, man i det daglige Sprog undertiden med et mindre velvalgt Udtryk pleier at kalde den moralske Overbevisning, vilde jeg anse det for at være særdeles forkasteligt at indføre et saadant Institut i vor Lovgivning. Naar man i Tydsland taler om den fri Bevissteori, tror jeg, at vi ikke bør glemme, at man der i saa Henseende er stillet og har været stillet paa et noget andet Standpunkt end vi. Sagen var jo nemlig der den, at, efterat Bevisfindelsen var affagt, og Parterne dernæst havde bestjæftiget sig med at føre de Beviser, det var dem paalagt at

føre, var det, der stod tilbage for Retten at afgjøre, og som gjorde Udslaget med Hensyn til den endelige Domsaffigelse, om det var lykkes Parterne paa de Punkter, der vare stillede dem til Bevis, at føre et virkeligt juridisk Bevis. Dette krævede en temmelig stærk lovbunden Theori for, hvad der var nødvendigt for, og hvad der fordredes for at danne et juridisk Bevis, og jeg kan af Erfaring paasta, at mange Gange har det stillet sig saaledes, at det var kun et eller andet Punkt, som endnu manglede, for som Slutten at skaffe det fulde juridiske Bevis tilveie, at denne Slutten dreiede sig om en Ubetydelighed, som intet Menneffe før havde tænkt paa, men som nu kom til Ære og Værdighed, netop fordi det var det Sidste, som fyldte op til, at det blev et fuldstændig juridisk Bevis og derfor ikke kunde undværes. Anderledes stiller Sagen sig hos os efter min Formening, hvor vi ikke paa den Maade have haft nogen Trang til saa detaljerede Regler, som i Tydsland vare fornødne, og saa udviklet en Retssanktion, som der var fornøden, om, hvad der udfordres til at danne et juridisk Bevis. Jeg veed ikke andet, end at hos os kan man sige, at den Regel er i Almindelighed gjældende, at et juridisk Bevis er tilstede, saasnart der foreligger Omstændigheder, som efter Erfaringens og Fornuftens Vidnesbyrd ikke lade nogen Tvivl tilbage om, at en Kjendsgjerning forholder sig saaledes. Om det, dersom denne Sætning er rigtig, skulde være rigtigt hos os at gaa til at indføre, hvad man kalder den fri Bevissteori under Betingelser, som ere ganske forskellige fra dem, hvor man har haft Trang til et saadant Institut, anser jeg for at være et meget stort Spørgsmaal. Jeg anser det for at være dette, saameget mere som vor Retsforfatning, der ikke kjenner den af det ærede Medlem for Obense Amts 1ste Balgkreds (Koch) i hans Foredrag berørte Afgjørelsesed, juramentum litis decisorium, i mange Tilfælde kræver af Parterne, at de sikkre sig juridisk Bevis. Vi kjenne ikke et Retsinstitut, ifølge hvilket man saaledes som paa den tydske Rets Omraade kan sige til sin Modpart, naar han benægter en paastaet Kjendsgjerning: Sa saa tilstuder jeg Dig Ed, at Du sværger paa, at det ikke forholder sig saaledes, som jeg har paastaet, eller styder Eden tilbage til mig, at jeg kan bekræfte det med min Ed. Men netop fordi vi ikke kjenne dette, er det hos os ved Oprettelsen af Dokumenter og andre Leiligheder nødvendigt at sikkre sig juridisk Bevis. Det fordrer vor Retsfølgning; men Folk maa ogsaa vide, hvad der er fornødent for at sikkre sig juridisk Bevis, og at afflasse den Regel, at 2 lovfaste Vidner skulle være et fyldestgjørende Bevis, der ikke kan forkastes, tror jeg hos os vilde være særdeles uheldigt og føre os ind paa Veie, hvis Konsekventer vi ikke kunne overse. Jeg skal til